Frágreiðing frá Barnaverndarstovu Føroya fyri 2021

Grundað á hagtøl frá barnaverndartænastunum og Fosturforeldraskipanini

September 2022

Innihald

1 Inngangur ... 3
2 Barnaverndarøkið ... 5
2.1 Lógarbundnar uppgávur ... 5
2.2 Barnaverndartænasturnar ... 5
3 Skrásett barnaverndarmál í 2021 ... 6
3.1 Hvussu byrja barnaverndarmálini? ... 7
3.2 Barnið sum offur og hættislig atferð hjá barni ... 11
4 Børn til fosturs, í umlætting og á stovni ... 13
4.1 Børn til fosturs ... 13
4.1.1 Fosturforeldraskipanin ... 13
4.1.2 Umsorganaryvirtøkur ... 14
4.1.3 Børn í umlætting ... 15
4.2 Børn á stovni ... 16
5 Fígging og kostnaður av barnavernd ... 16
5.1 Samanbering við Danmark ... 17
5.2 Útreiðslubýtið á barnaverndarøkinum ... 17
5.3 Útreiðslur hjá kommunum eftir samstarvsøki ... 19
5.4 Barnavernd í mun til samlaðu útreiðslurnar hjá kommunum ... 19
5.5 Tal á starvsfólki og tímum við ársenda 2021 ... 20

1 Inngangur

Hagtalsfrágreiðingin hjá Barnaverndarstovu Føroya lýsir virksemið í barnaverndartænastunum og Fosturforeldraskipanini við støði í barnaverndarlógini. Hagtølini lýsa gongd og tal av barnaverndarmálum og børnum sett heiman á ymsan hátt. Fyri 2021 eru nakrar talvur komnar afturat. Miðað er eftir at skapa skjótari og greiðari yvirlit yvir barnaverndarøkið við fleiri hagtølum. Endamálið við innsavningini av hagtølum er at betra um grundarlagið fyri avgerðum á barnaverndarøkinum. Hagtølini kunnu samanberast nøkur ár aftur.

Innihald

Hagtølini eru árlig uppgerð av virkseminum hjá barnaverndartænastunum og Fosturforeldraskipanini uppgjørt í tali av málum, heimansettum børnum, hvørjir bólkar boða frá og hví, og hvørjar orsakirnar eru til, at mál enda. Støðan er pr. 31.12.2021. Summi tøl eru býtt upp á tey átta barnaverndarøkini, meðan onnur eru fyri landið samlað; tað valdast um støðd á tølum. At enda verða fíggjarhagtølini uppgjørd.

Hagtølini taka støði í persónum 0-23 ár, sum eru undir barnavernd. Tey verða gjørd upp eftir hagtølum, sum tær átta barnaverndartænasturnar lata Barnaverndarstovu Føroya eftir fráboðarum, orsakum til fráboðan og orsakum til at mál enda. Harumframt eftir kyni og aldri.

Fyri at tryggja, at upplýsingarnar í hesi frágreiðing eru rættar, er frágreiðingin, eins og undanfarin ár, send øllum barnaverndartænastunum til ummælis, gjøgnumgongd og góðkenning, áðrenn hon er almannakunngjørd.

Barnatøl eru frá hagstova.fo. Fíggjarhagtøl eru lutvíst frá gjaldstovan.fo og lutvíst upplýst frá barnaverndartænastunum.

Endamál

Síðan Barnaverndarstova Føroya varð sett á stovn í 2006, hevur verið arbeitt miðvíst við at fáa til vega hagtalstilfar. Endamálið er at betra um grundarlagið fyri avgerðum á barnaverndarøkinum, umframt at geva leiðslunum, ið varða av barnaverndarøkinum í Føroyum, eina rættvísandi mynd av støðuni hjá einstøku barnaverndartænastunum. Taltilfarið kann eisini nýtast sum grundarlag hjá kommununum, tá tær leggja sítt virksemi til rættis. Hendan almenna hagtalsfrágreiðingin inniheldur tó yvirskipað tøl fyri landið. Við átta barnaverndartænastum skerst ikki burtur, at tølini fleiri staðni verða ov smábýtt at leggja fram alment.

Sambært barnaverndarlógini hava allar barnaverndartænastur í landinum skyldu at lata upplýsingar um barnaverndarmál til Barnaverndarstovu Føroya.

2021 í stuttum

Barnaverndarstovan virkar fyri at styrkja og samskipa barnaverndarøkið í Føroyum. Hetta við at ráðgeva, undirvísa og vegleiða barnaverndartænasturnar kring landið, sum hava ábyrgd av at tryggja hjálp ella stuðul til hvørt einstakt barn. Harumframt umsitur Barnaverndarstovan Fosturforeldraskipanina og Barnahúsið. Talið á barnaverndarmálum var 902 við ársenda 2021, sum er á sama stigi sum undanfarnu árini. Farna árið hevur dygg orka verið løgd í at einshátta

málsviðgerðina á barnaverndarøkinum, sum hevur merkt, at vit hava savnað leiðararnar fyri barnaverndartænasturnar fyri saman at seta út í kortið, hvussu hetta verður gjørt á skilabestan hátt. Eisini hevur Barnaverndarstovan skipað fyri fleiri skeiðum innan málsviðgerð og fyrisitingarrætt. Dentur hevur verið lagdur á at styrkja løgfrøðiliga førleikan hjá barnaverndartænastunum. Fyri fosturforeldrum hevur Barnaverndarstovan skipað fyri kafékvøldum við fakligum innihaldi. Virksemið hevur verið darvað av koronu, sum hevur merkt heldur færri skeið og kafékvøld enn undanfarin ár. Eisini hevur verið skipað fyri skeiðum at førleikamenna sálarfrøðingarnar, ið starvast í barnaverndartænastunum.

Barnaverndarstova Føroya, 22. september 2022
Oddbjørg Balle, leiðari

2 Barnaverndarøkið

Barnaverndarøkið varð skipað av nýggjum 1. januar 2006, tá málsøkið var flutt frá landinum til kommunurnar at umsita. Um somu tíð stovnaðu kommunurnar í felag Barnaverndarstovu Føroya.

2.1 Lógarbundnar uppgávur

Barnaverndarstovan skal:
• arbeiða fyri at styrkja og samskipa barnaverndarøkið í landinum
• virka sum ráðgevi hjá landsstýrismanninum viðvíkjandi stevnumiðum á barnaverndarøkinum
• vegleiða og ráðgeva barnaverndartænastunum í almennum spurningum viðvíkjandi viðgerð av barnaverndarmálum
• veita barnaverndartænastunum undirvísing viðvíkjandi uppgávum teirra sambært barnaverndarlógini
• skipa og umsita Fosturforeldraskipanina
• syrgja fyri menning á økinum
• savna saman og umsita hagtøl á økinum
Harumframt stendur Barnaverndarstovan fyri virkseminum í Barnahúsinum.

2.2 Barnaverndartænasturnar

Landið er býtt upp í 8 *barnaverndartænastur*, sum er felagsheitið fyri barnaverndarnevnd og barnaverndarumsiting. 7 av teimum 8 barnaverndartænastunum arbeiða í samstarvsøkjum. Bert Tórshavnar kommuna hevur sína barnaverndar-tænastu einsamøll.
Samstarvsøkini skulu sambært lógini skipast samsvarandi eindunum í lógini um sjálvbodnar kommunusamanleggingar og kommunal samstørv í sambandi við lógarbundnar uppgávur. Samstarvsøki kunnu samstarva um felags barnaverndarnevnd, og samstarvsøkini skulu tá vera samfeld landafrøðiliga ella samferðsluliga. Tó kann landsstýrismaðurin loyva, at fleiri barnaverndarnevndir verða skipaðar innan einstøku samstarvsøkini, treytað av, at tað í minsta lagi eru 3.000 íbúgvar fyri hvørja barnaverndarnevnd.

Barnaverndarøkini

- Barnaverndartænastan fyri Norðuroyggjar er samstarv millum: Fugloyar- , Klaksvíkar- , Kunoyar-, Viðareiðis- og Hvannasunds kommunur.
- Barnaverndartænastan fyri Eysturkommunu og Fuglafjarðar kommunur.
- Barnaverndartænastan við Skálafjørðin er samstarv millum Nes-, Runavíkar- og Sjóvar kommunur.
- Barnaverndartænastan í VEKS er samstarv millum Vestmanna-, Eiðis-, Kvívíkar- og Sunda kommunur.
- Barnaverndartænastan fyri Vága- og Sørvágs kommunur.
- Barnaverndartænastan fyri Tórshavnar kommunu.
- Barnaverndartænastan fyri Sandoyar og Skúvoyar kommunur.
- Barnaverndartænastan fyri Suðuroy.

3 Skrásett barnaverndarmál í 2021

Barnaverndarmál eru ymisk og fevna víða. Summi snúgva seg um ráðgeving, meðan onnur eru álvarslig inntriv, har børn verða sett heiman. Sostatt ber illa til at samanbera støðuna hjá barnaverndartænastunum kring landið, einans út frá hvussu nógvum málum tær hava ábyrgd av. Tó vísa hagtølini ár um ár, í hvønn mun talið av barnaverndarmálum broytist, og um fyriskipanirnar, ið barnaverndartænasturnar seta í verk, tæna sínum endamáli.

Hvørt barn er skrásett sum eitt mál. Hetta merkir, at ein familja kann vera skrásett sum fleiri barnaverndarmál, um fyriskipanir verða settar í verk fyri fleiri børn í somu familju.

Talva 1: Barnaverndarmál 2010-2021

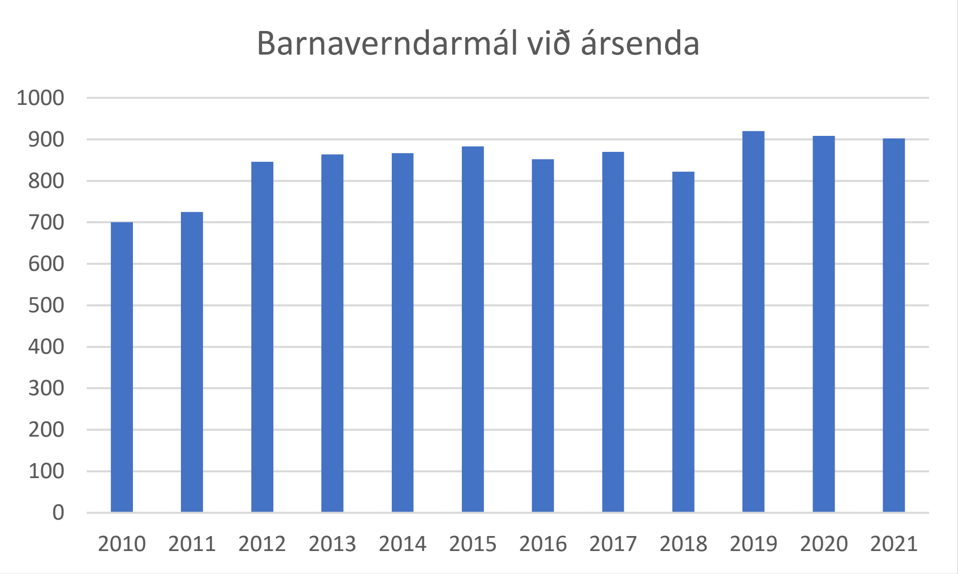

Við árslok 2021 vóru 902 virkin barnaverndarmál kring landið. Sum sæst er hetta á leið sama stigi sum undanfarin ár. Niðanfyri verður tal á barnaverndarmálum sett í mun til barnatalið.

Talva 2: Virkin barnaverndarmál 2021

		Barnatal í økjunum			
	Mál tils.	**0-17**	**18-22**	**Tils.**	**%**
Norðoyggjar	114	1.532	468	2.000	5,7
Eysturk./Fuglafj.	65	1.010	244	1.254	5,2
Skálafjørður	100	1.789	399	2.188	4,6
VEKS	36	1.094	272	1.366	2,6
Vágar	55	902	214	1.116	4,9
Tórshavn	410	5.661	1.548	7.209	5,7
Sandoy	30	272	66	338	8,9
Suðuroy	92	1.030	266	1.296	7,1
Alt landið	**902**	**13.290**	**3.477**	**16.767**	**5,4**

Talið á virknum barnaverndarmálum við ársenda var 902 – við ársenda í 2020 var talið 908. Eisini sæst, at barnaverndarmál í % av barnatalinum til samans er 5,4 fyri alt landið, sum er 0,1 minni enn undanfarna ár. VEKS hevur lutfalsliga fæst barnaverndarmál (2,6%). Økini Sandoy og Suðuroy høvdu flest mál í mun til barnatalið, og eisini Norðoyggjar og Tórshavn liggja omanfyri miðal fyri landið.

Talva 3: Virkin barnaverndarmál býtt á gentur og dreingir 2021

♀ Mál gentur		♂ Mál dreingir		Mál bæði kyn		
0-17 ár	18-22 ár	0-17	18-22	Tils	0-17	18-22
435	19	408	40	902	843	59

Kynsbýtið er rættiliga javnt fyri børn upp til 17 ár. Í bólkinum 18-22 ár eru dreingir dupult so ofta barnaverndarmál: 40 dreingir og 19 gentur.

Talva 4: Barnaverndarmál í % av barnatali

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Norðoyggjar	4,9	5,3	4,3	6,4	5,9	5,7
Eysturkommuna og Fuglafj. komm.	4,6	4,5	4,1	7	5,5	5,2
Skálafjørðurin	7,4	6,6	5,5	6	5,4	4,6
VEKS	4	4,7	5,1	4,4	4,0	2,6
Vágar	6,8	7,2	4,8	6,3	4,1	4,9
Tórshavn	4,4	4,6	4,9	5,1	5,5	5,7
Sandoy	6,2	6,7	7,5	8,7	9,3	8,9
Suðuroy	8,6	7,9	6,8	4,9	6,5	7,1
Alt landið	**5,6**	**5,4**	**5,1**	**5,6**	**5,5**	**5,4**

Talvan vísir gongd í tali á barnaverndarmálum seinastu seks árini. Fyri størsta økið, Tórshavn, er greitt, at barnaverndarmálini í mun til barnatalið er støðugt hækkað frá 4,4 í 2016 til 5,7 í 2021. Ein øking í sama tíðarskeiði er eisini at síggja í Norðuroyggjum og Eysturkommunu/Fuglafirði. Á Skálafjørðinum, VEKS og í Vágum, hinvegin, síggjast størri og minni minkingar í sama tíðarskeiði. Eins og væntast kann, sveiggja tølini í smáu økjunum nógv.

3.1 Hvussu byrja barnaverndarmálini?

Barnaverndarlógin fevnir um børn, ið liva undir viðurskiftum, sum kunnu skaða teirra heilsu og menning.

Við barnaverndarlógini vildi lóggevarin, at barnaverndartænasturnar skuldu fáa møguleika at savna sína orku um tey børn í samfelagnum, sum hava tørv á stuðli og hjálp. Tí fevnir barnaverndarlógin ikki

um trivnaðin hjá børnum í síni heild. Lógin fevnir heldur ikki um børn, ið bera brek, uttan so, at tey samstundis liva undir umstøðum, sum kunnu skaða teirra heilsu og menning.

Fyri at tryggja, at barnaverndar-tænasturnar fáa kunnleika um børn, sum liva undir viðurskiftum, ið ikki eru nøktandi, er fráboðanarskylda ásett í barnaverndarlógini.

Lógin sigur, at øll hava fráboðanarskyldu, men skilir tó millum vanliga borgaran, ið kann vera ónavngivin, og tann, sum í starvi sínum hevur við børn at gera. I seinna førinum er kravið, at fráboðanin skal verða navngivin. Í sambandi við endurskoðan av barnaverndarlógini varð fráboðanarskyldan hjá fakfólki herd við virknaði frá 1. juli 2012. Fakfólk hava skyldu at boða barnaverndartænastuni frá, um so er, at tey hava kunnleika til, ella hava orsøk at halda, at viðurskifti eru, sum krevja, at komið verður uppí eftir lógini.

Um fráboðanarskylduna sigur barnaverndarlógin:

"§ 14. Øll, sum í starvi sínum hava við børn at gera og sum í hesum sambandi fáa kunnleika til viðurskifti ella hava orsøk til at halda, at viðurskifti eru, sum krevja, at komið verður uppí eftir hesi lóg, hava skyldu til navngivin at boða barnaverndartænastuni frá hesum.
Fráboðanarskyldan sambært hesum stykki verður sett fram um ásetingarnar í øðrum lógum um tagnarskyldu í viðkomandi yrkjum.
Stk. 2. Tann, ið fær kunnleika til, at foreldur ella annar uppalari vanrøkir, meinslar ella misnýtir eitt barn, ella at barnið á annan hátt livir undir viðurskiftum, ið kunnu skaða tess sálarligu ella likamligu heilsu ella menning, hevur skyldu til at boða avvarðandi barnaverndartænastu frá hesum. Fráboðarin kann vera ónavngivin.
Stk. 3. Fráboðast skal eisini eftir stk. 1 og 2 um kvinnu, ið er við barn, tá ið mett verður, at tørvur er á stuðli sambært hesi lóg, t. d. vegna rúsevnismisnýtslu, sosialum ella sálarligum ávum.
Stk. 4. Barnaverndartænastan skal sum skjótast, og seinast innan eina viku, ganga ígjøgnum innkomnar fráboðanir og meta um, hvørt kanningar skulu setast í verk sambært hesi lóg, sí §§ 45 og 49.
Stk. 5. Barnaverndartænastan skal boða fráboðara sbrt. stk. 1 frá, hvørt fráboðanin er móttikin. Um ikki serlig viðurskifti tala ímóti hesum, skal barnaverndartænastan boða fráboðara sbrt. stk. 1 frá, hvørt fráboðanin hevur ført til, at málið verður kannað, ella at fyriskipanir eru settar í verk sambært hesi lóg. Afturboðanin fevnir bert um tann, ið fráboðað er um.
Stk. 6. Um ikki serlig viðurskifti tala ímóti hesum, kann barnaverndartænastan, tá tað hevur avgerandi týdning fyri, hvørja hjálp og stuðul fráboðari sbrt. stk. 1 kann veita barninum, kunna um, hvørjar fyriskipanir eru settar í verk."
Sambært § 49, stk. 1 skal barnaverndartænastan tó beinanvegin og innan 24 tímar eftir eina fráboðan meta um, hvørt vandi er fyri barnsins heilsu og menning, og um bráðfeingis fyriskipan tí skal setast í verk.

Ein fráboðan sambært hesi grein nýtist ikki at merkja, at nøkur fyriskipan verður sett í verk. Barnaverndartænastan kannar og upplýsir í fyrstu syftu málið, og um komið verður fram til, at tað ikki er grundarlag fyri at seta fyriskipanir í verk, skal barnaverndartænastan onki gera, men loka málið.

Talva 5: Nýggj barnaverndarmál í 2021 í mun til talið av børnum og ungum til samans

	Mál tils.	Barnatal í økjunum 0-17	2021	2020	% av barnatali 2019	2018	2017	2016
Norðoyggjar	53	1.532	3,5	1,2	4,8	3,1	3,5	3,3
Eysturk./Fuglafj.	20	1.010	2,0	1,4	3,5	2,1	2,0	1,2
Skálafjørðurin	33	1.789	1,8	3,0	3,6	1,4	1,6	2,3
VEKS	10	1.094	0,9	1,1	1,3	2,3	1,9	3,0
Vágar	45	902	5,0	1,5	3,9	2,8	1,1	0,9
Tórshavn	193	5.661	3,4	1,6	1,5	1,5	1,4	1,2
Sandoy	7	272	2,6	5,5	5,7	4,3	1,7	1,6
Suðuroy	38	1.030	3,7	1,4	2,0	3,0	1,4	3,3
Alt landið	399	13.290	3,0	1,7	2,6	2,0	1,7	1,5

Til samans vórðu skrásett 399 nýggj mál í árinum – 202 gentur og 197 dreingir. Í 2020 vóru nýggj 229 mál. Hetta eru 170 mál fleiri enn árið fyri, tað vil siga ein øking á 74%.

Talið á nýggjum barnaverndarmálum í Tórshavn, Norðoyggjum, Vágum og Suðuroy er vaksið lutfalsliga nógv frá 2020 til 2021. Fleiri orsakir kunnu vera til hetta. Hugsast kann, at korona í 2020, har bæði skúlar og stovnar lótu aftur longri og styttri tíðarskeið hevur havt við sær, at fráboðanirnar gjørdust færri í tali í 2020, og at talið harvið gjørdist tað størri í 2021. Hesin møguligi samanhangur er tó ikki kannaður gjølla.

Samlaða talið av nýggjum málum í mun til barnatalið í landinum var 3%, sum er 1,3 prosentsstig meira enn undanfarna ár. Hetta er samstundis hægsta talið seinastu seks árini.

Talva 6: Nýggj barnaverndarmál býtt á gentur og dreingir 2021

♀ Gentur	♂ Dreingir	Tils.
202	197	399

Kynsbýtið í nýggjum barnaverndarmálum í 2021 var á leið javnt.

Ófødd børn

Talið á nýggjum barnaverndarmálum, sum snúgva seg um ófødd børn, var 5.

Talva 7: Endað barnaverndarmál í 2021

	Mál tils.	Barnatal í økjunum 0-22	% av barnatali 2021 2021	2020	2019
Norðoyggjar	48	2.000	2,4	0,7	2,0
Eysturk. og Fuglafj.	17	1.254	1,4	1,5	1,3
Skálafjørðurin	50	2.188	2,3	3,3	1,6
VEKS	37	1.366	2,7	1,0	1,1
Vágar	40	1.116	3,6	3,7	2,4
Tórshavn	212	7.209	2,9	0,5	1,0
Sandoy	12	338	3,6	3,8	3,4
Suðuroy	19	1.296	1,5	1,1	0,8
Alt landið	**435**	**16.767**	**2,6**	**1,3**	**1,3**

Talva 8: Endað barnaverndarmál býtt á gentur og dreingir 2021

♀ Gentur	♂ Dreingir	Til samans
223	212	435

435 mál vórðu lokað í árinum. Hetta eru 2,6% í mun til samlaða barnatalið 0-22 ár, sum er ein tvífaldan í mun til bæði undanfarin ár, sum var 1,3.

Eins og talið á nýggjum barnaverndarmálum er vaksið, er eisini talið á endaðum barnaverndarmálum munandi vaksið. Vøksturin í endaðum málum er størst í Tórshavn. Hugsast kann, at sama orsøk er til hetta, at korona møguliga hevði við sær færri fráboðanir í 2020, sum sóust aftur í 2021. Harumframt er leiðslutilfeingið økt hetta tíðarskeiðið, og tað kann eisini hava havt ávirkan.

Talva 9: Hvør boðaði barnaverndartænastum frá í 2021?

Fráboðari	Tils.	%-býti 2021	2020	2019
Foreldramyndugleikin	59	11,4%	11,8	11,1
Foreldur u. foreldramyndugleika	4	0,8%	1,6	0,5
Barnið sjálvt	0	0,0%	0	0,6
Skúli	54	10,4%	13,1	12,2
Familja ella onnur, sum kenna familjuna	37	7,2%	3,8	4,9
Dagstovnar, dagrøkt og frítíðarskúli	44	8,5%	8,4	7,6
Løgreglan	103	19,9%	18,8	21,1
Almannaverkið	10	1,9%	1,3	1,4
Psykiatriski Depilin	29	5,6%	7,5	7,4

Heilsufrøðingur	25	4,8%	6,7	5,5
Kommunulækni og tannlækni	15	2,9%	1,6	1,7
Skaðastova	4	0,8%	0,4	1,7
Ljósmóðir	10	1,9%	2,4	1,6
Onnur í heilsuverkinum	15	2,9%	1,6	1,9
Annað barnaverndarøki	21	4,1%	4,4	6,5
Aðrir felagsskapir	6	1,2%	0,8	0,6
Barnaverndartæn. tekur sjálv málið upp	12	2,3%	1,8	2,9
Ónevnd	57	11,0%	14*)	10,8*)
Onnur	12	2,3%		
Til samans	**517**	**100%**	**100**	**100**

*) Til og við 2020 vóru "Onnur" og "Ónevnd" í einum.

Triðja árið á rað stendur løgreglan fyri størsta partinum av fráboðanum: Knapt 20%. Teimum á baki kemur foreldramyndugleikin við 11,4%. Eisini koma lutfalsliga stórur partur frá yrkisliga umhvørvinum, sum barnið beinleiðis ella óbeinleiðis kemur í samband við: Skúli og dagstovnar/frítíðarskúli við ávikavist 10,4% og 8,5%.

Á fyrsta sinni eru "Ónevnd" og "Onnur" býtt sundur. Sum sæst, standa ónevnd fyri einum lutfalsliga stórum parti: 11%.

Samlaða talið – 517 fráboðanir – samsvarar ikki við samlaða talið á nýggjum barnaverndarmálum í talvu 5, sum er 399. Orsøkin er, at tað rættiliga ofta er talan um meira enn *eina* fráboðan í málunum.

Samlaða talið á fráboðanum í 2020 var 451, so her er talan um eina hækking á 14,6%. Eisini hetta *kann* møguliga hugsast at hava samband við koronu – at korona hevði við sær færri fráboðanir í 2020, sum sóust aftur í fleiri í 2021. Tað er tó ikki kannað nærri.

3.2 Barnið sum offur og hættislig atferð hjá barni

Skeivleikar, sum gera um seg í barnaumsorgan og uppaling, kunnu verða býttir í tveir flokkar: harðskap og vanrøkt. Við harðskapi verður meint við gjørda gerð, sum kann skaða ella sannlíkt skaðar menningina hjá barninum. Við vanrøkt verður meint við ógjørda gerð, sum kann skaða ella sannlíkt skaðar menningina hjá barninum.

Talva 10: Orsakir til fráboðanirnar í 2021

	Alt landið 2021	í %	2020	2019	2018	2017	2016
Vanrøkt							
Kenslulig/sálarlig vanrøkt	179	31%	107	182	152	87	135
Vanrøkt í sambandi við umsjón og eftirlit	78	14%	117	169	157	73	64
Vanrøkt í sambandi við skúlagongd	33	6%	22	22	33	17	19
Likamlig vanrøkt	23	4%	11	23	22	12	16
Til samans	*313*	*55%*	*257*	*396*	*364*	*189*	*234*

Harðskapur							
Kensluligur/sálarligur harðskapur	31	5%	18	21	29	16	18
Likamligur harðskapur	25	4%	13	36	38	12	16
Kynsligur harðskapur (ágangur)	14	2%	13	14	18	14	10
Til samans	*70*	*12%*	*44*	*71*	*85*	*42*	*44*
Heilsa ella lív hjá ófødda barninum í vanda, § 14, stk. 3							
Heilsa ella lív hjá ófødda barninum í vanda, § 14, stk. 3	11	2%	7	10	4	25	6
Til samans	*11*	*2%*	*7*	*10*	*4*	*25*	*6*
Hættislig atferð hjá barninum							
Barnið hevur trupulleikar í skúlanum ella vanrøkir skúlan	26	5%	50	54	27	41	35
Misgerðir hjá barni, t. d. kemur ikki til hús til ásettar tíðir, tað biddar, rýmir, brýtur inn ella ger herverk	49	9%	24	48	11	33	20
Barnið fremur likamligan ella kynsligan harðskap móti øðrum barni ella vaksnum persóni	28	5%	9	19	26	10	8
Barnið setur egna heilsu og menning í vanda	48	8%	49	86	45	25	31
Barnið tekur rúsevni/rúsdrekka	26	5%	22	44	12	13	15
Til samans	*177*	*31%*	*154*	*251*	*126*	*122*	*109*
Til samans	**571**	**100%**	**462**	**728**	**575**	**378**	**389**

Legg til merkis, at til ber at skráseta meira enn eina orsøk til fráboðan fyri hvørt mál. Í talvuni sæst, at talið á orsøkum er heldur hægri enn fyri 2020. Tó liggur tað á leið sama stigi sum innan seinastu fýra árini.

Talva 11: Orsakir til at mál endaðu

	Alt landið 2021	**%-býti**	**2020**
Endamálið rokkið	303	62%	59
Foreldur og/ella barn vilja ikki hava hjálp/fyriskipan *)	13	3%	4
Barnið er fylt 18 ár	28	6%	10
Familjan flutt av landinum	22	5%	9
Familjan flutt til annað barnaverndarøki	32	7%	6
Víst til annan myndugleika	89	18%	12
Til samans	**487**	**100%**	**100**

**) Tá foreldur/barn ikki vilja samstarva við barnaverndartænastu, skal barnaverndartænastan meta um, hvørt farast skal fram við tvingsli, ella um málið verður lokað.*

Gev gætur, at til ber at skráseta meira enn eina orsøk til, at eitt mál verður endað.

4 Børn til fosturs, í umlætting og á stovni

Her verður greitt frá fyriskipanunum, tá børn verða sett til fosturs, til umlætting og á stovn.

4.1 Børn til fosturs

Tá umstøðurnar í heiminum eru soleiðis, at tað ikki ber til hjá einum barni at verða búgvandi heima, verður kannað, um barnið kann setast í eina fosturfamilju. Havt eigur at verða í huga í hvørjum einstøkum føri, um næstrafólk kunnu góðkennast sum fosturfamilja.

4.1.1 Fosturforeldraskipanin

Fosturforeldraskipanin er ein týðandi partur av virkseminum á Barnaverndarstovuni. Kommunurnar stovnsettu fosturforeldraskipanina fyri alt landið, tá Barnaverndarstovan varð stovnað í 2006.

Eitt fosturheim er sambært barnaverndarlógini at skilja sum eitt heim, har fosturforeldur hava umsorgan fyri einum barni í styttri ella longri tíðarskeið, tá ið tað verður sett heiman. Talan kann m.a. vera um umlætting, bráðfeingis fosturheim og fosturheim, har børn verða sett fyribils ella varandi til fosturs.

Krøvini til fosturfamiljur vóru frá 1. juli 2012 broytt soleiðis, at næstringar ella onnur, ið hava tætt samband við barnið, kunnu góðkennast sum fosturforeldur, um tey í ítøkiliga førinum eru egnað í mun til ávísa barnið. Sostatt eru ikki heilt somu krøv galdandi til hesi fosturforeldur sum til onnur.

Eitt barn kann setast til fosturs, tá ið:

1. foreldrini samtykkja, at barnið verður sett í fosturheim

2. barnið ongan verja hevur

3. barnið fyribils er undir barnaverndarnevndarinnar umsorgan uttan foreldranna samtykki.

Fosturforeldraskipanin á Barnaverndarstovu Føroya fær upplýsingar frá barnaverndartænastunum um barnið, og hvønn tørv barnið hevur, og skal so finna ta røttu familjuna til barnið.

Við ársenda í 2021 vóru 98 góðkendar fosturfamiljur í Fosturforeldraskipanini, sum høvdu børn til fosturs ella umlætting, ella sum vóru til reiðar at taka ímóti børnum til fosturs ella umlætting. Av hesum 98 fosturfamiljunum vóru 15 í familju við barnið, og 25 vóru ein partur av umhvørvinum hjá barninum.

Umráðandi er at finna tey fosturforeldrini, sum hóska best til tað einstaka barnið. Tískil kemur fyri, at nakrar fosturfamiljur eru í skipanini, sum onkuntíð ikki hava børn. Tað kunnu vera ymisk viðurskifti, sum gera, at tað einstaka barnið ikki hóskar til hesar fosturfamiljur.

Eisini eru summar fosturfamiljur, sum verða nýttar til fleiri fyriskipanir. Til dømis, tá talan er um systkin, ella tá tað snýr seg um umlættingarfamiljur, sum hava fleiri børn í styttri tíðarskeið í senn.

Í 2021 komu 11 nýggjar umsóknir inn til Fosturforeldraskipanina, um at gerast fosturfamilja. Av teimum vóru 5 næstringar ella onnur, sum frammanundan eru partar av umhvørvinum hjá barninum.

Talva 12: Tal av børnum til fosturs – býtt eftir kyni í 2021

♀ Gentur	♂ Dreingir	Til samans	2020	2019
39	46	85	89	87

Til samans vóru 85 børn til fosturs í Føroyum við árslok 2021. Hetta eru fýra færri enn í 2020. Ein vaksandi partur av børnunum eru til fosturs hjá fólki, sum eru í familju við barnið ella á annan hátt eru partur av netverkinum hjá barninum. Av teimum 85 børnunum til fosturs vórðu 25 sett til fosturs uttan samtykki.

Kynsbýtið millum millum børn til fosturs vísir eina yvirvág av dreingjum – 46 dreingir og 39 gentur.

4.1.2 Umsorganaryvirtøkur

Talva 13: Umsorganaryvirtøkur í 2021

Umsorganaryvirtøkur	2021
Nýggjar § 19-umsorganaryvirtøkur	9
§ 23- varandi umsorganaryvirtøkur	17
Umsorganaryvirtøkur tilsamans	95

Nýggjar § 19-umsorganaryvirtøkur

Høvuðsbarnaverndarnevndin kann taka avgerð um umsorganaryvirtøku í førum, har barnið er fyri álvarsamari vanrøkt, harðskapi, ágangi ella um líkt er til, at barnsins heilsa ella menning er í álvarsomum vanda vegna foreldranna vantandi umsorgan og líknandi. Her kann vera talan um sokallaðar §19-umsorganaryvirtøkur.

Í 2021 vórðu tilsamans 9 børn umsorganaryvirtikin sambært §19 fyrstu ferð.

§23 varandi umsorganaryvirtøkur

Eisini kann høvuðsbarnaverndarnevndin taka avgerð um at taka umsorganina varandi frá foreldrum, um tað verður mett sannlíkt, at foreldrini varandi ikki eru før fyri at geva barninum nøktandi umsorgan, ella at barnið verður álvarsliga misrøkt, misnýtt kynsliga ella er fyri álvarsligum sálarligum/likamligum ágangi/eyðmýking í heiminum. Ella um barnið hevur verið til fosturs í minst 5 ár, og hevur fingið so sterkt tilknýti til fosturforeldrini, at tað má metast at vera av stórum týdningi og best fyri barnið, at tað verður verandi hjá fosturforeldrunum.

Í 2021 vóru til samans 17 §-23 varandi umsorganaryvirtøkur.

Umsorganaryvirtøkur til samans

Í 2021 vóru til samans 95 umsorganaryvirtikin børn. Her er bæði talan um nýggjar og verandi umsorganaryvirtøkur.

Talva 14: Umsorganaryvirtøkur 2021 – býtt eftir kyni

♀ Gentur	♂ Dreingir	Tils. 2021
47	48	95

4.1.3 Børn í umlætting

Tá ið viðurskiftini í heiminum ella hjá børnunum eru soleiðis, at ikki er neyðugt at seta tey til fosturs, men tey kortini hava tørv á umlætting, kunnu børnini koma í eina fosturfamilju til umlætting. Hetta merkir, at tey í styttri tíðarskeið búgva hjá fosturfamiljuni, men eru ikki umsorganaryvirtikin, og foreldrini hava framvegis umsorganarábyrgdina av børnunum.

> Mest vanligt er, at børnini eru eitt ella tvey vikuskifti um mánaðin til umlætting, men talan kann eisini vera um eitt ávíst tíðarskeið, meðan foreldrini eitt nú fáa viðgerð fyri misnýtslu og líknandi.

Ætlanin við umlætting er at geva børnum og foreldrum nýggja orku. Koma børnini frá eini familju, sum ikki er so vælvirkandi á øllum økjum, kunnu tey síggja og kenna seg sum part av eini vælvirkandi familju, sum kann geva teimum umsorgan og upplivingar. Tað kann vera trupult at finna fosturfamiljur til umlættingarfyriskipanir. Hetta er eitt orku- og tíðarkrevjandi arbeiði fyri Fosturforeldraskipanina. Tað, at finna eina fosturfamilju til eitt barn, sum skal í umlætting, kann ofta hava við sær, at Fosturforeldraskipanin skal vitja fleiri fosturfamiljur, áðrenn rætta fosturfamiljan verður funnin.

Umlætting er ein sjálvboðin fyribyrgjandi fyriskipan, skilt á tann hátt, at barnið ella familjan kann broyta meining eftir, at fosturfamiljan er funnin og ikki ynskja umlætting kortini. Møguligt er ikki at seta í verk umlætting uttan samtykki frá tí foreldrinum, sum hevur foreldramyndugleikan.

Talva 15: Børn í umlætting 2021 - býtt eftir kyni

♀ Gentur	♂ Dreingir	Tils. 2021	2020	2019
38	29	67	58	57

Til samans 67 børn høvdu umlættingarforeldur í 2021, sum eru heldur fleiri enn undanfarnu ár, tá ávikavist 58 og 57 høvdu. Tað eru fleiri gentur enn dreingir, ið hava umlættingarfamiljur.

4.2 Børn á stovni

Børn, ið verða sett á stovn, hava ofta stórar og samansettar avbjóðingar, sum gera, at tey ofta ikki rúmast at búgva í vanligum fosturheimi. Børn verða send á stovn uttanlands í førum, tá eingi nøktandi tilboð eru í Føroyum.

Talva 16: Tal av børnum á stovni 2021 – býtt eftir kyni

♀ Gentur	♂ Dreingir	Til samans
13	16	29

29 børn vóru á stovni við ársenda 2021. Av hesum 5 uttanlands.

Av málunum við børnunum á stovni fóru 18 fram við samtykki og 11 uttan samtykki frá foreldramyndugleikanum.

Tal á bráðfeingis avgerðum sambært §17 í 2021: 2.

5 Fígging og kostnaður av barnavernd

Áðrenn barnaverndarlógin kom í gildi, vóru tað sambært barnaforsorgarlógini barnaverndarnevndirnar í einstøku kommununum, sum tóku avgerð í barnaverndarmálum, og landið rindaði útreiðslurnar av málunum. Eitt av endamálunum við nýggju lógini var at fáa greitt fíggjarligt ábyrgdarbýti millum land og kommunur á barnaverndarøkinum, soleiðis at vald og gjald fylgdust. Barnaverndarlógin ásetur tí, at kommunurnar bera kostnaðin av tí fyribyrgjandi partinum av barnaverndarøkinum, og tá børn verða sett til fosturs, meðan landið ber útreiðslurnar, tá børn verða umsorganaryvirtikin og fara á viðgerðarstovn. Kommunurnar rinda tó eitt høgt brúkaragjald í hesum sambandi svarandi til at barnið var sett til fosturs við hægstu samsýning. Harumframt rindar landið ein árligan stuðul til Barnahúsið og fyri útreiðslur í sambandi við ókeypis advokatumboðan.

Talvan niðanfyri vísir núverandi fíggjarliga býtið millum land og kommunur á barnaverndarøkinum. Sum sæst er samlaða játtanin til barnavernd í 2022 umleið 140 mió. kr. Játtanin hjá kommununum til barnavernd er samanlagt knappar 90 mió. kr., og á fíggjarlóg landsins eru játtaðar umleið 50 mió. kr. Kommunurnar bera sostatt umleið tveir triðingar av útreiðslunum á barnaverndarøkinum, meðan landið ber ein góðan triðing.

Talva 17: Samlaða játtanin og býtið millum land og kommunur í 2022

	Land	Kommunur	Tils.
Barnaverndarstovnar hjá Almannaverkinum (§33)	41,2	6,8	**48,5**
Barnaverndarstovnar uttanlands (§35, 2)	7,4	1,9	**9,3**
Ókeypis advokatumboðan (§57)	0,7		**0,7**
Umsiting, málsviðgerð o.a. í kommunum		32,7	**32,7**
§ 15-Fyriskipanir		16,6	**16,6**

Fosturforeldraskipanin		29,5	**29,5**
Barnaverndarstovan og Barnahúsið	0,65	2,35	**3,0**
Til samans	**50,4**	**89,8**	**140,2**
Til samans í prosentum	36%	64%	**100%**

(Keldur: gjaldstovan.fo 30.06.2022 og barnaverndartænasturnar)

5.1 Samanbering við Danmark

Verða samlaðu útreiðslurnar á 140 mió. kr. settar í mun til samlaða talið av børnum undir 18 ár, so er talan um ein kostnað á 10.500 kr. í miðal fyri hvørt barnið. Samsvarandi talið í Danmark er 14.500 kr. í miðal fyri hvørt barnið. Tað vil siga, at danska barnaverndarskipanin sær út til at vera ein triðing dýrari enn tann føroyska.

5.2 Útreiðslubýtið á barnaverndarøkinum

Myndin niðanfyri vísir býtið millum ymisku útreiðslurnar innan barnavernd í mun hvat slag av útreiðslum talan er um. Greitt verður frá hvørjum einstøkum útreiðsluslag niðanfyri.

Mynd 1: Býti av samlaðu útreiðslunum til barnavernd

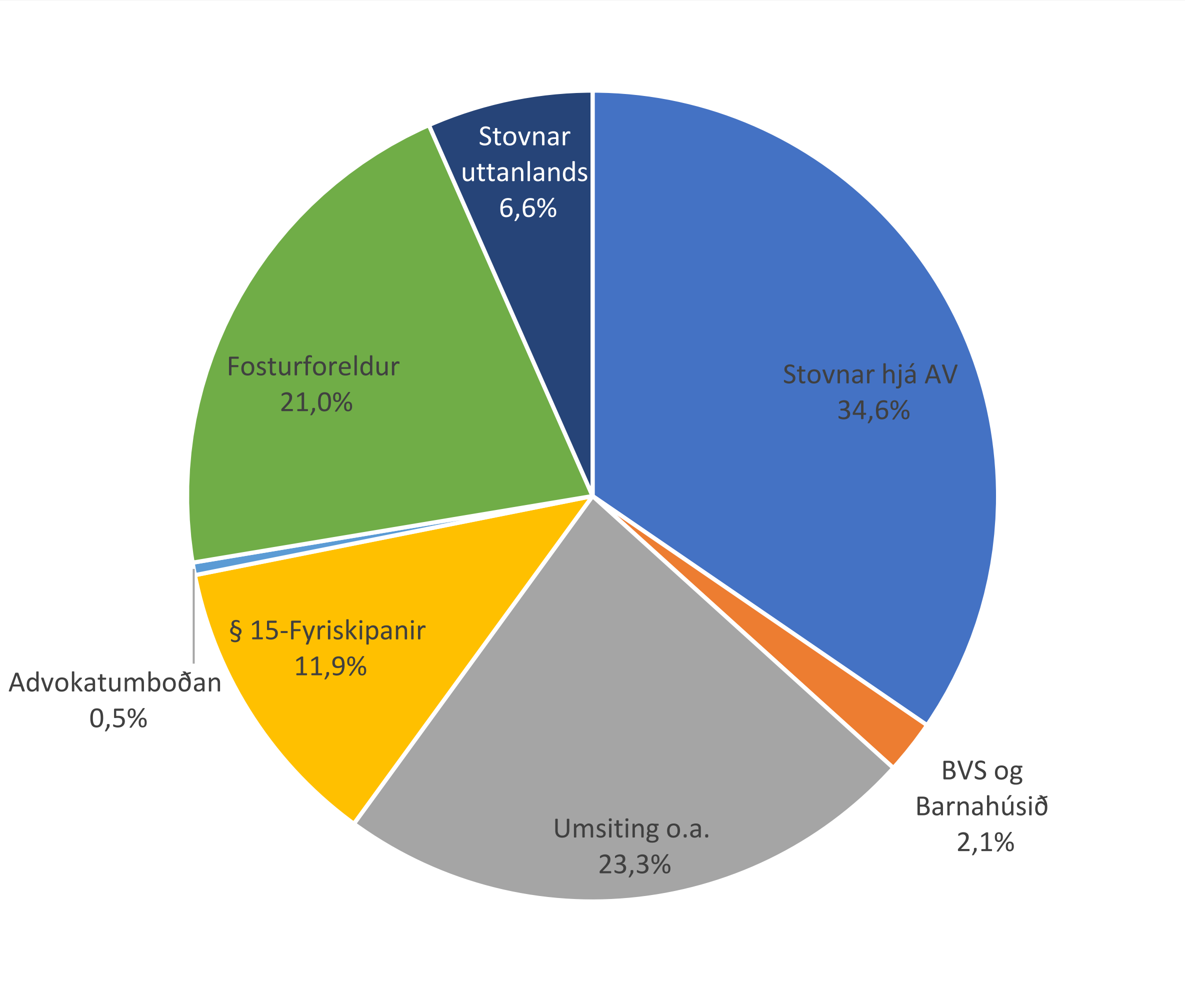

Barnaverndarstovnar hjá Almannaverkinum og stovnar uttanlands

Ein góður triðingur (34,6%) av samlaðu játtanini til barnavernd fer til at reka barnaverndarstovnarnar hjá Almannaverkinum. Harafturat fara 6,6% av játtanini til stovnsuppihald uttanlands. Tað vil siga, at meira enn 40% av útreiðslunum á barnaverndarøkinum fara til barnaverndarstovnar.

Sum nevnt er tað landið sum heldur útreiðslurnar til barnaverndarstovnar, herundir eisini til uppihald á barnaverndarstovnum uttanlands. Landið rindar tó ikki allan kostnaðin av barnaverndarstovnunum. Ásett er, at avvarðandi barnaverndarøki skal rinda landinum eina upphædd fyri uppihaldið, ið samsvarar við tað, ið fosturforeldur høvdu fingið, um barnið í staðin var í familjupleygu.

Samlaðu útreiðslurnar til barnaverndarstovnarnar hjá Almannaverkinum verða væntandi umleið 48 mió. kr. í 2022. Av hesum koma kommunurnar væntandi at rinda umleið 7 mió. kr. Samlaðu útreiðslurnar til barnaverndarstovnar í Danmark verða væntandi umleið 9,3 mió. kr. í 2022. Av hesum koma kommunurnar væntandi at rinda umleið 2 mió. kr.

Roknað verður sostatt við, at kommunurnar koma at rinda samanlagt næstan 9 mió. kr. til uppihald á barnaverndarstovnum. Hetta samsvarar við 15% av samlaðu útreiðslunum til barnaverndarstovnar.

Barnaverndarstovan og Barnahúsið

Barnaverndarstovan verður fíggjað við einum árligum gjaldi frá hvørjari kommunu ásett í mun til fólkatalið. Samlaðu gjøldini fyri 2022 eru 2,35 mió. kr. Útreiðslurnar til Barnaverndarstovuna umfata eisini raksturin av Barnahúsinum. Landið letur í hesum sambandi ein árligan stuðul til Barnahúsið á 650 tús. kr. árliga. Samanlagt er sostatt talan um umleið 3 mió. kr., ið samsvarar við góð 2% av samlaðu játtanini.

Umsiting o.a.

Umsiting o. a. umfatar lønarútreiðslur, hølisútreiðslur,el, hita, reingerð, viðlíkahald, skrivstovuhald og annað úti í kommununum.

§ 15-Fyriskipanir

Um tað vísir seg at vera neyðugt at veita barninum ella familjuni hjálp, kann barnaverndarnevndin seta fyribyrgjandi fyriskipanir í verk. Samlaða játtanin til hesar fyriskipanir er umleið 16,5 mió. kr., ið samsvarar við umleið 12% av samlaðu játtanini. Kommunurnar rinda allan kostnaðin til hesar fyriskipanir.

Fosturforeldraskipanin

Útreiðslur til Fosturforeldraskipanina eru samsýning til fosturforeldur, vistarhald/klæði, stovns- og skúlagjøld til aðrar kommunur o.t., útreiðslur í sambandi við samveru, stovnan og útbúnaður, lummapeningur og annar kostnaður í sambandi við fosturuppihald.

Advokatumboðan

Verður eitt barn sett heiman, og foreldramyndugleikin ella barnið, ið er fylt 15 ár, ikki hevur givið samtykki, hava foreldrini og barnið rætt til at verða umboðað ókeypis av advokati. Í málum, har samtykki er fingið, kann Høvuðsbarnaverndarnevndin gera av, um foreldur og børn kunnu fáa ókeypis umboðan. Útreiðslurnar til advokatin ber landið. Í samverumálum kann foreldrið, sum ikki hevur foreldramyndugleikan, eisini fáa ókeypis umboðan.

Útreiðslurnar eru ymiskar, men vanliga liggja tær á umleið 600-800 tús. kr., ið samsvarar við ½% av samlaðu játtanini.

5.3 Útreiðslur hjá kommunum eftir samstarvsøki

Einans Tórshavnar kommuna rekur barnaverndarøkið sjálvstøðugt. Alla aðrastaðni verður økið rikið í samstørvum. Sambært § 68, stk. 2 í barnaverndarlógini skulu hesar kommunur býta útreiðslurnar svarandi til fólkatalið í samstarvinum.

Samlaðu útreiðslurnar hjá kommununum av barnaverndarøkinum vóru 87,8 mió. kr. í 2021. Hetta er 6,1% meira enn í 2020. Høvuðsorsakirnar eru helst stóri vøksturin í sáttmálalønum og vøksturin í barnatalinum seinastu árini.

Sum víst niðanfyri, so sveiggjar kostnaðurin rættiliga nógv, serliga í smærru økjunum uttanfyri Havnina. Orsøkin er tann, at eindirnar eru so smáar í mun til kostnaðin á einstøkum málum. Kostnaðurin økist tí munandi, tá kostnaðarmikil mál taka seg upp í fíggjarárinum. Ein onnur orsøk til sveigginI kann vera, at foreldur, sum hava børn, sum eru umsorganaryvirtikin, flyta. Tá flytur málið og kostnaðurin sum útgangsstøði við.

Talva 18: Útreiðslurnar hjá kommununum av barnaverndarøkinum (tús. kr)

	2020	**2021**	**Vøkstur**
Norðoyggjar	9.597	10.744	12,0%
Eystur og Fuglafjørð	3.849	4.202	9,2%
Skálafjørð	10.656	9.011	-15,4%
VEKS	3.146	2.775	-11,8%
Vágar	5.173	5.423	4,8%
Sandoy	1540	2512	63,1%
Suðuroy	7.652	8.882	16,1%
Tórshavn	41.151	44.224	7,5%
Til samans	**82.764**	**87.773**	**6,1%**

(Kelda: gjaldstovan.fo 30.06.2022)

5.4 Barnavernd í mun til samlaðu útreiðslurnar hjá kommunum

Samlaðu útreiðslurnar hjá kommununum eru umleið 2,9 mia. kr. Tað vil siga, at útreiðslur til barnavernd eru 3,1% av samlaðu útreiðslunum. Verður hugt í mun til rakstrarútreiðslurnar – tað vil

siga uttan íløgur – so samsvara útreiðslurnar til barnavernd við 4,1% av samlaðu rakstrarútreiðslunum.

5.5 Tal á starvsfólki og tímum við ársenda 2021

Niðanfyri er uppsett ávikavist tal á starvsfólki og tal á tímum í 2021.

Talva 19: Tal á starvsfólki í barnaverndartænastunum við ársenda 2021

	Norður	Eystur	Skálafj.	VEKS	Vágar	Tórshavn	Sandoy	Suðuroy	Alt landið
Tal av sosialráðgevum og málsviðgerum	4	2	2	2	2	11	0,75	3	**26,75**
Sálarfrøðingar	1	1	1			2		1	**6**
Familjuráðgevar					1	5		1	**7**
Skrivarar	1		1		1	2		1	**6**
Leiðari	1	1	1	1	1	1	0,25	1	**7,25**
Til samans	**7**	**4**	**5**	**3**	**5**	**21**	**1**	**7**	**53**

Viðmerking til barnaverndartænastuna við Skálafjørðin: Barnaverndartænastan er normerað til 3 sosialráðgevar. Fólk eru sett at byrja í 2022.

Talva 20: Tal á tímum um vikuna í barnaverndartænastunum við ársenda 2021

	Norður	Eystur	Skálafj.	VEKS	Vágar	Tórshavn	Sandoy	Suðuroy	Alt landið
Sosialráðgevar og málsviðgerar	140	78	59	80	78	400	30	118	**983**
Sálarfrøðingar	40	30	30			80		30	**210**
Familjuráðgevar					33	200		30	**263**
Skrivarar	35		39		39	80		20	**213**
Leiðari	40	40	39	40	39	40	9	39	**286**
Til samans	**255**	**148**	**167**	**120**	**189**	**800**	**39**	**237**	**1955**